

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Notæ In Notas Willelmi Wendrockii Ad Ludovici Montaltii
Litteras, Et In Disquisitiones Pauli Irenæi Inustæ**

Fabri, Honoré

Coloniæ, 1659

In octavam Epistolam. De pecuina à Judice, ob injustam sententiam
accepta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39536

dat; utramque nemo, qui prudens sit, probro tibi ac vitio non vertat. Scio tamen quid tibi velis. Hæc, quæ nobis apponis, fercula, Bajanam & Jansenianam culinam olent. Eo dumtaxat fine hæc adduxisti, ut doceres, nullam intentionem rectam, quamvis alioqui cum ignorantia, vel incogitantia invincibili conjunctam à peccato liberare; & nulla intentionis rectitudine honestari actum, qui à divina charitate Dei que amore non procedat. Utrumque emenda; quia erroneum.

In octavam Epistolam.

De pecunia à Judice, ob injustam sententiam accepta.

N O T A I.

Montaltium nihil peccasse, dicis, * in referenda, super hac re, Lessii sententia. Sed Apologista *impost.* 5. contrarium evicit; Annatus item: pro more, accuratissime demonstravit, quantum etiam tu ipse peccaris, in adducendo Doctoris Angelici loco, à me luculenter ostensum est supra in nota 4. præambula ad Epistolam 5. & sequentes. Sed in delicto contumax peccare pergis: rem breviter expono. Lessius lib. 2. cap. 14. num. 52. dicit, naturæ jure dumtaxat spectato, acceptum ob turpem causam, opere impleto, non esse necessariò restituendum, sive illud opus sit contra justitiam, sive non: pro quo citat S. Thomam, Cajetannum, Covarruviam: quanquam hi duo excipiunt acceptum à Judice pro injusta sententia: sed rationem, quam ipsi adducunt, refellit Lessius; item explicat locum S. Augustini à

* Pag. 190.

Soto

Soto in hanc rem allatum. Tum *num. 56.* idem sentit, attento jure positivo: pro quo, citat D. Antoninum, Angelum, Sylvestrum, Navarrum, & aliquot jura. *Num. 60.* fatetur, contrariam sententiam esse probabilem, cum scilicet crimen per leges punire licet; utpotè communem omnium ferè jurisperitorum, teste Covarruviâ, item Medinâ, Navarro; licet hic postea mutarit. *Num. 61.* dato quod restituendum sit, juxta communem sententiam, asserit restituendum esse pauperibus. Quod reverà de jure naturæ esse nequit, & est potius salutare consilium, quàm præceptum; ut rectè docent S. Antoninus, Navarrus, & alii. Quare à Confessario in pœnitentiam meritò posset injungi. Sotus & Covarruvias putant, restituendum esse illi, qui dedit; sed hoc est contra mentem legum. Ex his demùm concludit auctor, nulli esse restituendum ante sententiam. *Num. 63.* dicit, id, quod datur pro justitia obtinenda, vel injuria vitanda, non censi spon te datum, sed quasi coactè, & ex metu injuriæ. Ex quo *num. 64.* concludit, Judicem teneri restituere id, quod accepit, ad ferendam justam sententiam.

Quid porro, in tota ista doctrina, tam acri censura configendum sit, non video, pro qua innumeri ferè auctores citari possunt: quos vide sis, apud Cardinalem de Lugo *de just. & jure disp. 18. sect. 3. num. 45.* quibus ipse subscribit, propter communem illam rationem, quod scilicet actus, qua parte est utilis & delectabilis, dignus sit pretio; item *num. 54.* in quo extendit prædictam doctrinam ad omne opus malum item *disp. 37. sect. 11. num. 127. 130. 134.*

Sed ad te redeo Wendrocki: dicis *, perperam causari Apologistam, multa omis sa esse à Montaltio, in referenda Lessii sententia. Quis hoc neget? ad per-

* Pag. 119.

nam libri, ut vulgò ajunt; sed vereor, ne referatis etiam tabulis, adhuc Montaltium excuses. tam perfrictæ frontis esse vos constat, ut verum atque falsum dicere perinde vobis sit. Sic ab aliquot annis, obstinatè negatis, quinque propositiones damnatas esse Jansenii: centies aperti mendacii convicti fuistis, vel ipso sedis Apostolicæ oraculo. Unum vel alterum indico, in hac Lessii sententia referenda, à Montaltio, per insignem malitiam, ultrò prætermissum. Illam enim retulit, perinde atque si Lessius docuisset, Judicem nihil peccasse, pactum illud ineundo, vel eo sine pecuniam accipiendo, etiam ante opus impletum; vel eundem Judicem non teneri ad damnum parti læsæ illatum resarciendum; vel justam causam non esse, propter quam non modò damnari possit, ad pecuniam illam refundendam mulctæ loco, verum etiam ad majores pœnas; aut demùm à Confessario eidem Judici non posse injungi, ut tantundem pecuniæ in Eleemosynas impendat. Nec est, quod de hoc ultimo Lessii dicto nugeris. Cum enim probabilius Lessio, aliisque ferè innumeris auctoribus esse videretur, non teneri Judicem illum ad restitutionem; ut probabilitati oppositæ partis occurreret, haud dubiè prudenter monuit, ad cautelam hoc injungi posse à Confessario in pœnam: nempe illa, ut plurimum saltem, in pœnam injunguntur, ad quæ alioquin præstanda pœnitens non teneretur. Quod verò pertinet ad doctrinam Jesuitarum, circa illud à pœnitente acceptandum, & executioni mandandum, quod pœnitentiæ loco imponitur, si res postularet, facile ostenderem, eam suo rigore non carere: erit fortè infrà dicendi locus.

Mox in Apologistam invehctus, *imbecillè* (: imbecilliter dicere voluisti:) & *pueriliter* argumentari dicis.

I

Sed

Sed argumentum tantisper ponderemus. Iudex acceptum pro injusta sententia pretium ei restituere non tenetur, à quo accepit, opere scilicet completo; igitur jure naturæ nulli restituere tenetur. Hoc est argumentum Apologistæ; immò Lessii & aliorum, qui hanc sententiam tenent. Antecedens dant ferè omnes, tu ipse das ultro: consequentia certa videtur. Cui enim? pauperibus, inquis, & hoc vulgò à Theologis statuitur. Appella, cita illos Theologos, qui dicant, jure naturæ pecuniam illam debitam pauperibus esse. Ignarum caput! non nego, nonnullos esse auctores, qui sentiant, pauperibus erogandam esse; non quidem jure naturali, sed positivo. Quamquam opposita sententia, quam impugnas, communis sit; neque tuam illam vulgò adstruant Theologi: at nemo quod sciam, unquam dixit, jure naturali pauperibus restituendam esse. igitur mi homo, valet illa consequentia. Igitur ad prædictam restitutionem nefarius ille iudex jure naturæ non tenetur. Nec etiam jure positivo; alioquin jura producenda essent; nullum autem adducitur, quod à Lessio, De Lugo, aliisque clarissimè non explicetur. Igitur non tam imbelles telum fuit. Ictum fortè non sensisti: ingenuè fateberis. ego quoque ingenuè stuporem miror. Ab re igitur Apologistam increpas, quòd prima juris elementa Montaltio incognita esse dixerit, & Iesuitarum fidem accusas, quòd suam, scilicet Catholicam, Jansenianæ fidei, quam bellè Annatus descripsit, huc usque opposuerint. At Lessius inquit, num. 60. & 52. omnes ferè juris Doctores censere, acceptum pro crimine, quod legibus punitur, esse restituendum. Malè citasti num. 52. pro num. 51. in quo Lessii sententiam non habes, sed aliorum. Num. 60. adducit testimonium Covarruvix, ex cuius & Navarri mente

com.

communis illa Jurisperitorum sententia explicatur num. 57. quod scilicet, leges non faciant judicem inhabilem ad acquirendum accepti dominium, sed id unum dumtaxat decernant, ut pacta illa invalida sint ante opus patratum; nec ex illis oriatur obligatio civilis, ob quam possit in judicio promissum exigi; immò justa causa, ob quam judex per sententiam illo pretio privetur, & majoribus pœnis mulctetur. At furdo cano, & ad lyram asinum voco.

Dimisso Apologistâ, Lessium aggredieris, & statim D. Thomæ locum adulteras*: sed quia jam supra hujus criminis pœnas dedisti; ne bis in idipsum, ultrò remitto; modò apud omnes constet, D. Thomam Lessio apertè favere. Tum D. Antonini locum contra Lessium adducis: at loquitur de acquisitis per Simoniam, ut expressè habet: estque quod candorem tuum saltem hac vice laudem, illud enim in *Simonia* reticere poteras. Quis autem nescit, rem spiritualem & sacram pretio emi non posse? ac proinde contractum illum jure naturæ & divino esse irritum? immò per sacra jura, Simoniacum ad restitutionem teneri? At in dissimili versamur arena. Judicium illud, quamvis iniquum, habet aliquid, quod alteri utile cedit; igitur pretio æstinabile; cum utrumque profanum sit; ac proinde ejusdem generis. Nec est, quod dicas, ab eodem S. Antonino subnecti deinde exempla injustæ sententiæ & adulterii; cum tamen expressè dicat, illi præcipuè pecuniam dandam esse, qui ex sententia injusta damnum passus est; quod nemo negat; & cum illa pecunia non sufficiat ad damnum resarciendum, reliquum iniquus judex de suo supplere debet. De adulterio verò idem dicendum esse judicat, quod de turpi & meretricio lucro, quod potest retineri; nec quidquam leges statuere de pe-

* Pag. 192.

cunia data pro adulterio; unde potius inducendi sunt consilio, ad hoc, ut erogent eam pauperibus, quàm obligandi, seu cogendi imperio, quod etiam habet tit. 1. cap. 23. item in tract. de restitut. cap. 1. §. *manus turpiter lucratoria*. adde Cardinalem Toletum in Summ. lib. 5. c. 21. qui eandem doctrinam expressè tradit.

Falsum est, inquis, & turpe fundamentum Lessii, quod scilicet opus malum, quà malum est, non sit quidem pretio æstimabile, sed quà delectabile, utile, laboriosum, &c. & hîc concionatorem & declamatorem agis: rem indignam Christiano & Theologo dicis, æquare pretio turpissimas voluptates, laborem improbum, iniquum litis lucrum. Hîc Aristotelem cum Ethnicis Legibus, Comitolum cum Augustino appellas. O bone, artes tuas novimus: Christiano erga pauperes zelo flagrare videris; sed est, quod de te tuisque Regio-portuensibus illud ipsum dicam, quod S. Evangelista de Juda Iscariote scriptum reliquit, *non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat, & loculos habens ea quæ mittebantur portabat*. unde tantam vim pecuniæ Regio-portuenses corraferint; in quos usus; Deus scit. Non est, quòd dicam, cùm jam apud omnes constet. Sed hæc mitto: errores adnoto, non accuso flagitia. Cur verò indignum Christiano putas? quia, inquis, voluptas cum crimine conjuncta improba est, nec unum mente ab alio præscindi potest, ut patet in Simonia. Hominem sanè eruditum! quid tandem infers? non licet igitur pactum illud inire. Quis unquam licitum esse censuit? & hoc leges damnant. Hinc meretrix eo fine pacisci non debet, nec eo animo pecuniam accipere. At opere completo, quod acceptam restituere debeat, nulla lex jubet, nullum jus, sive positivum, sive naturale præscri-

præscribit, gravissimi auctores negant; quamvis Comitulus cum paucis secus sentiat. Hinc Lessius ultrò fatetur, opinionem suæ oppositam probabilem esse. Præterea probandum tibi fuerat, illius pecuniæ retentionem injustam esse, & cum aliqua improbitate conjunctam. Quod si reverà fecisses, in tuam sententiam facile descenderem.

Retrudas illam rationem, * quam Montaltius Jesuitis affinxerat: quod scilicet, justa sententia vendi non possit, quia debita est; secus verò injusta. Jam Annatus fidem vestram hac in re laudarat. Quod sententia justa vendi non possit à Judice, modò alioquin justo salario pro labore hujus ministerii remuneretur, perspicuum est; nec nisi coactè iniquum illud pretium solvi censetur, & jura id expressè vetant. Injustam quoque sententiam, quamvis non debitam, vendere nequit. Hinc acceptam pecuniam, antequàm lata sit, restituere tenetur, & injustam sententiam non ferre: at ubi lata est, & gravissimo illo crimine sese obstrinxit; cum restitui non debeat accepta pecunia ei, qui dedit (nempe illam ultrò, non coactè dedit), si retineatur, injuria illi non fit; nec videtur, cui jure naturæ restituenda sit: salvo tamen jure partis læsæ, quod judex iniquus refarcire debet.

Hæc si fortè intellexisses Wendrocki, *absurda ineptia*, quæ tibi jure competit, & *tarditatis* Lessium non insinulasses; quasi verò Lessius dixerit, licitè posse vendi sententiam injustam, vel rem alienam: quasi verò Virgo sui corporis usum licitè vendere possit. Hoc tamen non facit, quin stuprator Virginem in Vxorem ducere, vel dotem eidemolvere teneatur. Igitur juri naturæ non repugnat, quod pro aliqua turpi actione pecunia accipiatur, v. g. pro adulterio, homicidio, injusta sententiâ: quam opere impleto is, qui accepit,

* Pag. 93.

I 3

retinere

retinere possit, cum eadem pro iis omnibus ratio militet.

Locus Augustini, quem adducis, ad rem non facit. Loquitur enim, idque expressè, de re ablata, quam reverà restituendam esse, nemo negat. Alter locus probat, sceleratius esse injustum iudicium, quam justum; & falsum testimonium vendere, quàm verum. Quis hoc negat? quid indè concludis? igitur, inquis, tam pecunia pro injusto accepta restitui debet, quàm pro justo. Sed malis artibus agis: dicere debueras, igitur cum pecunia pro justa sententia accepta restituenda sit ei, qui dedit, ita & accepta pro injusta, ei, qui dedit, restituenda est. Sed quis hoc dicat? * quod habes denique de avvocato, cujus iniqua opera, injusta sententia lata est; non est dubium, quin damnum illud, quod procuravit adversæ parti refarcire debeat, nisi clientem suum ad illud refarciendum inducat, quod certè melius fieri non posse Augustinus putavit, quàm si *suscepto suo diceret, recipe, quod mihi, cum tibi male adessem, dedisti, & redde adversario tuo, quod me agente, inique abstulisti.* Mens Augustini alia esse non potuit: alioquin nunquam dixisset, ei pecuniam esse restituendam, à quo pro injustâ sententiâ, vel clientelâ, data prius fuerat. In Catechismo Romano, iniqui Judices, qui venalia habent iudicia, furibus accensentur: rectè: hinc perinde se habent, atque si bona illius, quem iniquè damnarunt, furati essent; ac proinde nemo illos ab onere restituendi liberat, scilicet parti læsæ, & damnum illatum refarciendi. Quid ergo pervicaciam Lessio aliisque Theologis, & solitum morem SS. Patrum sententias adulterandi exprobras? nihil evidentius, inquis. At, si evidens est, cur D. Thomas, D. Antoninus, Sylvester, Angelus, Corduba, Toletus, De Lugo, Navarrus, Vasquez, Tannerus,

rus, Lessius, Turrianus, Sanchez, Bonacina, Petrus à Navarra; cur hi aliiq̃ue innumeri non vident? hi fortè obtuso & hebetè ingenio latentes sensus inspicere nequeunt? Ignarum caput! tu cum his Aquilis vespertilio. Ita prorsus Augustini sententias Janse-
nius & Calvinus explicant, ut in iis suos errores clarissimè contineri, prædicare non vereantur. Sic hæretici nihil nisi Sacra Biblia, Sanctos Patres, antiquam Ecclesiam, Ecclesiasticorum hujus temporis corruptos mores, Ecclesiasticæ disciplinæ lapsum, Theologiæ Moralis corruptelam, Scholasticorum tricas, & Cavillationes, uno verbo, nihil nisi rigorem & reformationem crepant.

Sed ad ratiunculam Lessii, ab Augustino, inquis, explosam, veniamus: quisquis dat pecuniam Judici, ut ab eo justam sententiam emat, coactè dare censetur, sicut is, qui pendit usuram usurario; quid mirum ergo, si jure deinde repetat, scilicet in judicio? is verò, qui emit injustam, ultrò pecuniam dare censetur, cujus dumtaxat operâ, nullo jure fretus, causæ lucrum habere sperat; igitur repetere deinde non potest; scilicet in judicio, in quo Judex quidem iniquus plecteretur, non tamen propterea iniquus emptor datam pecuniam reciperet; iminò re sibi per injustam sententiam adjudicata privaretur; igitur & timeret & puderet emisse, scilicet in judicio; puderet, quia crimen est; timeret, ne jure ob crimen admissum mulcetur; igitur illud, *vellet repetere, nisi timeret & puderet*, non significat, quod velit, ut ais; nec enim distinguis voluntatem à velleitate, ut vocant, quod supinam ignorantiam demonstrat. Nec inde rectè deducitur, iniquum Judicem teneri restituere acceptum injustæ sententiæ pretium, opere scilicet completo; nisi per sententiam superioris Judicis ad id adstringatur. Im-

mò si ex prædictis S. Augustini verbis sequeretur, iniquum Judicem teneri restituere prædictum pretium, haud dubiè teneretur restituere ei, à quo accepit, qui vellet repetere, nisi timeret, & puderet emisse: quod tamen nemo tibi concedat. Quod dicis, iniquum emptorem coactum emisse injustam sententiam; non responsionem, sed irrisionem sibilis conditam postulat. Quod fanè nisi evidens sit, nihil prorsus evidens reputo. Gratis, inquis, consequi maluisset. Sed id fieri non poterat, cum nullo jure valeret. Haud dissimili ratione quisquis aliquid emit, coactus emere censeretur, quia mallet id gratis, quàm numeratâ pecuniâ obtinere. Apage igitur ineptas & pueriles nugas, cum monstrosâ inscitâ & diabolicâ malignitate conjunctas.

Multa in Apologistam §. 3. similiter effutis, quæ nulla refutatione indigent, sed factâ utriusque scripti-
onis copiâ, *Janseniana* Montaltii fides faciliè constabit. * Illud autem maximè ad rem faciebat: nempe Molina seclusâ lege positivâ, & spectato dumtaxat naturæ jure, expressè loquitur de muneribus judici datis post latam justam sententiam, ex mera gratitudine, vel rei obtentæ gaudio, vel etiam ante sententiam, eo dumtaxat fine, ut rem diligentius, citius & majori cum affectu expediat, scilicet intrâ justitiæ fines, seclusa lege positiva, secluso item Sacramento, quo judex sese obstrinxit, secluso demum scandalo. Molina cum innumeris aliis sentit, prædictas donationes licitas esse: docet tamen tom. 1. tract. 2. disp. 88. Judices peccare, cum accipiunt munera, tum quia contrâ legem positivam, & proprium Sacramentum faciunt, tum quia nunquàm ferè sine scandalo id fieri potest.

Montaltii fidem non liberas in Filiutio, qui expres-

* Pag. 195.

sè

sè asserit, Judicem peccare, si munera accipiat, etiam ex liberalitate donata; quia lege positiva jure prohibetur, estque potestas in Principe obligandi ad restitutionem, etiam in foro conscientiae; igitur ante sententiam. tract. 31. num. 211. Quòd deindè asserat Filiutius, spectato jure naturæ, & seclusa lege positiva, donationes illas licitas esse, quid tum? an propterea negat, esse peccatum? Idem dico de Reginaldo, qui expressè lib. 10. n. 185. excludit legem positivam, quæ delinquens fiat inhabilis & restituere teneatur, quæ accepit, ob crimen aliquod patratum. Equidem Lessius negat, ullam esse legem positivam, qua id cautum sit: non tamen Reginaldus hoc dicit. Cur ergo illum cum Lessio confundis? est ergo, quòd Montaltii fidem Apologista desideret, qui Reginaldum cum Lessio citavit, licèt hic neget, ullam esse legem, quod tamen ille non negat, sed præcisè in jure naturali sistit. Nullas autem hinc quisquillas præter tuas, nullam vitiligationis insulsiatatem, præter Jansenianas cavillationes, videre licet.

Optimè denique opposuit Montaltio Apologista, quòd sine ullo juris naturalis & positivi discrimine loquutus fuisset; * quia reverà Molina & Reginaldus jus dumtaxat naturæ spectant: quanquam Molina cum aliis ferè innumeris dicat, non teneri ad restitutionem accepti pretii pro injusta sententia, ante sententiam contra eum latam: nec deest optima ratio, nam alioquin idem bis restituere teneretur. Non negat tamen, Principis potestatem eam esse, qua Judex ad dominium illud acquirendum, inhabilis fieri possit: voluntas autem Principis ex verbis Legis colligitur. Nec adeò nefandum dictum est, juramentum de non accipiendo, distingui à juramento de non retinendo, vel de restituendo. Licet enim aliquis juret

* Pag. 196.

se non accepturum aliquid; si deinde perjurus accipiat, hoc non facit, quin dominium acquirat; si autem acquirit dominium, non tenetur restituere. Ex quo satis apparet, quàm doctus sis, qui hæc ignoras, licet alioquin putidum thrasonem agas, reliquos omnes præ tuis Regio-Portuensibus nihili facias, præsertim Molinam, aliosque Jesuitas, tametsi de hac quæstione doctè ac eruditè multa scripserint, præsertim Molina, qui 14. disputationes de hac materia tam copiosè, tam distinctè, tam solidè composuit & elaboratas edidit, ut nihil, quod ad illud argumentum pertineat, in iis desiderari videatur; insignis haud dubiè Scriptor, de utrâque Theologiâ, Morali, scilicet, & Scholasticâ benemeritus, quem reverà immeritò, ac immerentem Janseniani fœdè lacerare, ac infamare, ejusdem loca, ut tu ipse Wilhelme hoc loco, adulterare, immutare, invertere, asfuere, eidemque Massiliensium errores affingere non cessant. Sed frustra Lunam canes oblatratis, & Solem vespertiliones convitio proscinditis. Ad Molinam certè vos amandarem, nisi ad molam aptiores essetis.

N O T A I I.

De quæstu honestarum fœminarum.

Hic etiam pro more nugaris, & quidquid in buccam venit, petulanter effutis; convitia, probra, calumnias liberiùs spargis. Statim initiò infamem pudicitiae Virginum & Matronarum nundinationem à Casuistis permitti asseris. * Non te pudet, impostor nequam, tam apertæ calumniæ? quis unquam Theologus, aut Casuista Catholicus hoc permi-

* Pag. 196.

fit?

sit ? quasi verò turpem actionem, & turpe pactum omnes omninò non damnent, licèt pecuniam opere completo, à Virgine, vel Matronâ acceptam retineri posse plerique omnes asserant. D. Thomam & S. Antoninum excipere non debueras: tuam in hoc fidem jam supra convictam, ad Lydium ultrà non voco. Expectabam, ut ea Patrum loca & Consultorum Decreta, quibus Jesuitarum sententia configitur, & nefaria, lutulenta, flagitiosa declaratur, adduceres. Quid sibi Leges velint, auctores luculenter expli- cant, & Patrum loca fideliter interpretantur. Dic porrò, sodes: Titius Virgini promisit tantam vim pecuniæ in dotem: inito turpi pacto, & acceptato utrimque, stuprum committitur: nemo negat, pactum illud sceleratum esse, promissionem inhonestam, acceptionem flagitiosam, actionem ipsam turpissimam: sed an Titium à solvendâ illâ pecuniâ in foro conscientiae liberares? aut reverà si jam puellæ tradita fuit, hanc ad eam restituendam in eodem foro adstringeres? Meretricem dignam furca, publicum scortum & offendiculum, accepto pretio impu- nè gaudere permittis, ad nova flagitia: Virginem ve- rò semel lapsam ex fragilitate, spe dotis qua care- bat, ad restitutionem obligas? Sed, inquis, Respu- blica tolerat meretrices. Esto: illa tolerantia non fa- cit, quin illarum actio turpis sit. Respubl. censetur iis donare ad servandam vitam. * O insignem Reip. Di- ctatorem? quo jure? quo Senatus consulto? quo De- creto? quasi verò Resp. illarum sustentationi consu- lere debeat, quæ vitam infamem ducunt, & Remp. suis flagitiis contaminant. Opus illud, inquis, Leges concedunt. Quid monstri? nulla lex peccatum con- cedit: tolerant quidem, id est, non plectunt; quod sanè culpam non tollit.

Scio,

* Pag. 197.

Scio aliquos, paucos tamen, oppositam sententiam docuisse; nec illam damno: sit illa probabilis; per me licet. Scio aliquos, etiam paucos, meretricibus, non verò fœminis honestis quæstum concessisse: esto, ita sentiant. At quod dicis, Jesuitas duntaxat sententiam illam tertiam, quam impugnas, docere, hoc ipsum nescio; immò contrarium constat. An D. Thomas, S. Antoninus, Cajetanus, Sylvester, Angelus, Navarrus, Covarruvias, Corduba, aliique fere innumeri, quos habes apud De Lugo, & Dianam, Jesuitæ fuerunt? ego sanè hoc loco illos citarem & paginas citationibus implem; sed frustra: nempe mille Casuistas nihili facis, & fortè à me, ut olim, quæreres, utrùm illi omnes Christiani sint. Non te pudet, nebulo, Jesuitis, ac præsertim Lessio, fœdissimam, ut vocas, doctrinam, & obscœnas voces affingere, viro integerrimæ fidei, religiosissimæ vitæ, singularis doctrinæ, candoris eximii? quem verè debueras, si quid, non dicam Christianæ modestiæ, & Catholicæ religionis, sed Gallicæ urbanitatis & humanitatis haberes. Quamobrem verò hæc? quia communem & longè probabiliorem D. Thomæ, Cajetani, Sylvestri, Navarri, Toleti, S. Antonini sententiam sequitur. Tu verò novas leges prostibulis & lupanaribus indicis: qua auctoritate? qua fronte? haud dubiè meretricis. Fæces ultrò versas, mi homo, quia tibi placent; quod jam Montaltio exprobratum fuit.

Quod demum pertinet ad figmenta illa, seu ludibria rationum, quas sæpè obtrudis; qua facilitate adducuntur, eadem refelluntur. Negas, illud pretium esse, quod meretrices pro corporis usu recipiunt; sed multam esse vis. hoc probandum erat, Willelme: hoc falsò & in casum à te dictum, ab omnibus haud immeritò exploditur. Dicis, hoc à Rep. dari, non ab eo, qui

flagitium

flagitium committit. Sed hoc dictu ridiculum est, & meretricio advocato dignum. Non licet, inquis, adulterinis nummis quidquam emere; igitur nec sceleribus. * Rectè: quis hoc pactum licere dicat? Quod subnectis, aliquid de se, ac jure divino illicitum, legibus humanis licitum reddi; Janseniano Doctore dignum effatum est. In tam absurda & acatholica, supina ignorantia, cum ferina malignitate conjuncta, vos præcipientes agit. In dubiis aliquid probabiliter pronunciare, temerarium vocas: tu aliquid ultra; qui falsa & erronea pro indubitatis & fidei articulis venditas. Poteras, Wendrocki, illam Medinæ sententiam amplecti, idque citrà oppositæ censuram, ut ille: nemo tibi licet intenderet; quamvis alioquin illa minùs probabilis sit. Sed quod Censoris partes tibi vendices, novas leges obtrudas, sapientum responsa eludas, sententiam probabilissimam, ut erroneam & obscenam traducas, condonare tibi non possum; cùm in hoc sycophantæ potiùs, quàm Theologi personam sustineas; & Molinæ potiùs satyræ, quàm D. Thomæ sententiæ subscribas.

* Pag. 198.

N O T A I I I.

De Contractu Mohatra.

OMnes ferè Jesuitæ hunc Contractum damnant: aliqui, ut Molina tom. 2. disp. 310. requirunt, * ut merces non vendantur ex intentione redimendi: alii, ut Less. lib. 2. cap. 21. dub. 16. dicunt, hunc Contractum nunquam carere culpa, tum contrà charitatem, tum ratione scandali: alii, ut Apologista Casuistarum, illum in praxi damnant: omnes demum apponunt varias conditiones, scilicet ut

* Pag. 199.

bona

bona fide fiat, sine pacto prævio, sine scandalo, & justum pretium semper intercedat. Bonacina tract. de contract. disp. 3. quæst. 2. part. 3. num 20. pro hac sententia multos citat, ut Navarrum, Petrum de Navarra, Rebell. Salon. Sylvestr. Armillam. Sed hi sunt, inquis, auctores Ecclesiæ ignoti, scilicet Regio-portuensi, quæ auctores Catholicos non curat, exemplo sui Jansenii, qui omnia sua à Sectariis auctoribus accepit; nempe hujus plagii ab elegantissimo & nitidissimo scriptore Stephano Deschamps, aliàs Ricardo, allatis collatisque testimoniis convictus est. Vis alios? en tibi, Mercatum 1. de contract. c. 26. Ludovic. Lopez de contract. lib. 1. cap. 34. Salas de contract. de vendit. dub. 37. num. 2. & de Usur. dub. 16. qui citat pro hac sententia, Angelum, Garziam, Gutierrez, Palacium, Azebedium, Graffium. Lopez citat Pennam, Rosellam. Adde Cajetan. in sum. V. emptio, Marcum Serra 2. 2. quæst. 77. art. 1. dub. 3. Dian. 1. part. tract. 8. resol. 53. adde Bannez 2. 2. quæst. 78. art. 2. §. ad 2. Corrad. in resp. cas. parte 1. quæst. 157. qui omnes, seclusa lege positiva, intelligi debent.

Tu verò quid ad hæc, miselle? Deus videt, inquis, totam hanc emptionem esse merum ludibrium, & fœnoris integumentum; nempe hanc artem adolescens adhibet, ut hoc pacto pecuniam eliciat: non agitur, mi homo de Adolescentis peccato, sed Mercatoris. Adit enim Mercatorem nihil tale cogitantem, & ab eo, summo pretio, sed justo, non præfenti quidem pecunia, sed data fide, illius solvendæ intra annum, merces emit. Quis neget, Mercatorem, qui bona fide agit, suas merces prædicto modo vendere posse? tum paulò post redit adolescens, eisdemque Mercatori offert easdem merces numerata pecunia

pecunia redimendas, infimo pretio, sed iusto, alteri alioquin, si fortè ipse redimere nolit, venditurus. Num est valde probabile, seclufa lege positiva, ut vocant, Mercatorem licitè redimere posse? seclufa inquam lege positiva; nam ne hujus contractus obtentu, usuræ labes irrepat, Principes & Magistratus hujusmodi pacta prohibent. Neque hîc tuas declamationes desidero, sed rationes. Quis enim negat, malam artem Adolescentis cum bona fide Mercatoris esse conjunctam? nec Adolescens usuræ vitium timet. Quod autem dicis, Mercatorem, qui bona fide merces vendidit, si deinde redimat, scœnoris crimen *haud dubiè* contrahere; *haud dubiè*, inquis; sed erunt, qui dubitent, & parùm curent, quid dicas, nisi dicta demonstres. Quid credas, aut teneas, nihil refert; sed quomodò probes.

Nugaris deinde tuo more, & saltas extra chorum; nam nec agitur de pretio injusto, nec Adolescens scœnori accipit. Nempe eo modo accipit, quo dat Mercator, quide scœnore non cogitat. * Nec scelestum est, hæc duo simul agere, vendere scilicet easdem merces summo pretio, & infimo redimere; scilicet utroque iusto. Immò ne quidem Adolescens peccat, si bona fide illas pecunias eliciat. Cuncta ista certa supponis: quæ si probabilia dixisses, utique tollerandus esses. Sic certam Augustini mentem in quinque propositionibus agnoscitis, quas tamen Ecclesia ut hæreticas damnavit. Vis dicam, quod sentio? nihil certum habetis præter contumaciam in damnatis erroribus, & constantem adversus Romanum Pontificem conspiracyonem. Quod Nicolao Fabro affingis, mera calumnia est: sine teste nihil volo tale. Fieri quidem potuit, ut aliquorum decisiones morales minùs probaret; quis enim neget, in quodlibet

* Pag. 200.

disci-

disciplinæ genus, fraudis errorisque vitium aliquando irrepere? at, quodd Theologiam Moralem, artem cavillandi cum Deo, generatim esse dixerit, adduci non possum ut credam. Sed demus, dixisse, quod tamen non damus: in hoc non laudo. Deus videt, inquis, merum ludibrium esse, fraudis involucrum, fallaciam, dolum, & apertissimam divinæ Majestatis irrisiionem. Deus reverà videt id, quod est: si ergo, ut supponitur, bona Mercatoris fides intercedat, illam haud dnbiè Deus videt. Retorqueo argumentum Wendrocki: est Deus, qui à vobis rationem exigit obstinatæ pervicaciæ in propugnandis erroribus, in adornandis calumniis, in spargendis libellis famosis; dissipabit vestra consilia, disjiciet machinas, confundet artes, fraudes & dolos aperiet, factionem destruet, & juratam contra religiosum Ordinem, & Ecclesiam Romanam, conspiracyonem evertet.

N O T A I V.

De Usura.

Hic Apologistam Casuistarum acerrimè perstringis, quasi ipse usuram, & pecuniæ collationem cum tœnore, ejusque repetendæ potestate, licitam esse doceat; ita ut vix scias, ubinam usura possit consistere. Idem Principum & Conciliorum leges, inquis, contrà usuram latas ludificatur, docetque adversùs Judæos constitutas fuisse, & Legis fine cessante cessare legis obligationem. Hic autem Magistratus & Episcopos appellas, ut Jesuitarum audaciam coërceant. Quot verba, tot mendacia. Omnem usuram hic auctor improbat. Et spectato dumtaxat jure divino, nec non seclusa Lege positiva, ut expressè monet,

net, duos modos percipiendi justum lucrum proponit: pactum scilicet Trium Contractuum, ut vocant, & censum utrimque redimilem ad certum tempus. Primum modum plusquam centum auctores, licitum esse dicunt; alterum supra sexaginta. Non desunt rationes potentissimæ quæ utrumque suadeant. An propterea usuram & injustum fœnus approbat? Nec deest propterea multiplex usuræ locus & modus: si res postularet, triginta saltem percipiendi lucrum ex pecunia facile adducerem, quos ab usuræ labe nullus Jesuita liberat. Quod dicis, de Conciliorum & Principum Legibus inane est: vel unam proferre debueras. Nemo in hac accusatione tibi fidem habeat; nempe tibi ac tui similibus nulla fides pietasque. Non dixit absolutè Apologista vim legis cessare, cessante illius fine; sed quibusdam conditionibus apposis: atque hoc à multis gravissimis Theologis, & Canonistis doceri; citatque in hanc rem Soto, Carbo, Azor, Navarrum, Sayrum, Toletum, Suárez, Molina.

Falsum est etiam, dixisse Apologistam; Conciliorum Leges in anormes Judæorum usuras constitutas fuisse: sed in Christianos, qui Judæorum exemplo, rei usurariæ vacabant, quique varias artes excogitaverant, ut sub iis usuræ vitium lateret. Hic fidem tuam Willelme, ut in cæteris hominibus, Catholicam vellem: Jansenianam ubique invenio. Mox illum inscitæ & temeritatis arguis, quod asserere non sit veritus, ante Alexandrum III. simplices usuras nulla Legge, Ecclesiasticâ scilicet, vetitas fuisse; quod ut falsum esse ostendas, multa Concilia subjicis obiter, quorum Canones usuram vetant: * Verum, inquis, istos Canones ignorasse, Apologistæ nihil nocuit; habet enim ad omnia exceptionem, nimirum non mutari Canonibus naturam rerum. Lepidè, acutè dixisse.

* Pag. 201.

xisse tibi vidêris. Sed aperta calumnia est. Ubinam dixit, simplices usuras nulla lege fuisse vetitas? Hic sanè impostor es, si usquam aliàs. Dixerat enim Apologista, ante Alexandrum III. prohibitos non fuisse modos illos percipiendi lucrum, qui alioquin liciti poterant interdum usuris locum, vel occasionem præbere. Ii vero Canones, quos ex Antonii Augustini lib. 35. refers, simplices dumtaxat usuras vetant, ex eodem auctore tit. 6. Ad pœnam libri. Parisiense tantummodò aliquid innuit, de non accipiendis fructibus agrorum nisi computentur in partem sortis; sed eo Concilio nulla præcepta Ecclesiastica inducuntur, ut legenti constabit. Præterea ibi dumtaxat damnatur acceptio fructuum injusta, contra jus naturæ, ob pecuniam pauperibus gravi necessitate pressis commodatam; præterquàm quòd fructus percepti, modicæ pecuniæ commodatæ valorem excedebant. Quis autem neget, in tali necessitate, pecuniam gratis commodandam esse? Abi ergo Willelme cum tua Canonum farragine, qui ad rem non faciunt, & quos ad meram ostentationem accumulas, ut simpliciores in fraudem inducas: quod huc usque vobis solemne fuit. Sacros Canones, SS. Patres, templum Domini, templum Domini, ubique passim crepatis, sive id res postulet, sive non postulet. Hypocritæ, Constitutiones Apostolicas, & Concilium Tridentinum impune rejicitis, & libris in lucem editis oppugnatis: Jesuitis verò, quamvis eo sint animo erga S. Sedem & Sacra Concilia, quem nonnulli politici immoderatum, & affectatum perperam judicant, Sacrorum Canonum contemptum, & ignorantiam exprobratis. Hic sanè tritum carmen locum habet, *Clodium accusat Mæchos, Catilina Cetegos*. Hæc porrò Apologistam, virum in jure Canonico versatissimum ignorasse,

rasse, nemo dicat, nisi maledicus; nemo credat, nisi ignarus.

In nonam Epistolam.

N O T A I.

De cultu Deiparæ.

Montaltius in hac Epistola, * ut legenti constabit, singulares aliquot, quæ ad Deiparæ cultum & honorem pertinent, quas P. Barrius singulari libro ediderat, pias & familiares exercitationes (vulgò praxes vocant:) impius irriferat & exploferat: utriusque Apologistæ meritas hujus delicti pœnas dederat. Illum defendendum suscepisti Wilhelme, ut ejusdem criminis reus evaderes. Montaltius, inquis, pietatem adversus B. Virginem magnum adipiscendæ salutis subsidium esse fatetur, modò ex fidei & charitatis radice nascatur, sed præter hanc, conversionem ad Deum desiderat. Hæc insignis Montaltii, ac tua, qui eam approbas, fraus esse videtur, quod hæc ambigua subnectat, postquam pia illa officia impiè & scurriliter exhibilavit. Quis unquam contrarium docuit? quis nescit, neminem noxæ lethalis reum cœlestem gloriam consequi posse. Sed Barrius, Binetus, aliique Scriptores docent, piis illis officiis Deiparam moveri, ut sibi addictis ea gratiæ subsidia obtineat, quæ ad mutationem vitæ, & pœnitentiam peccatorum brevius & facilius conducunt. Dixi esse ambigua, quæ Montaltius subnectit, quòd scilicet ea tantum officia adversus Deiparam approbet, quæ à charitatis radice nascuntur. Igitur peccator, qui cha-

* Pag. 217.